ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА ПРОТОКОЛІВ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

ТУНІЙ Віталій Григорович - адвокат

УДК 343.14
DOI: https://doi.org/10.71404/EP.2023.3.47

Статтю присвячено комплексному аналізу поняття та правової природи протоколів слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні України. На основі узагальнення положень кримінального процесуального законодавства, наукових підходів і правозастосовної практики сформульовано авторське визначення протоколів слідчих (розшукових) дій як процесуальних документів письмової форми, що складаються уповноваженою службовою особою у встановленому законом порядку з метою повного, об'єктивного та офіційного фіксування ходу, змісту, учасників, обставин і результатів проведення відповідних процесуальних дій. Обґрунтовано, що такі протоколи виступають самостійним джерелом доказів та підлягають дослідженню й оцінці в межах кримінального провадження.

Доведено, що правова природа протоколів слідчих (розшукових) дій характеризується поєднанням кількох взаємопов'язаних аспектів, а саме: вони одночасно є засобом доказування, процесуальним актом і офіційним документом, який підтверджує законність та обґрунтованість діяльності органів досудового розслідування. Наголошено, що протоколи виконують не лише інформаційно-фіксаційну функцію, а й гарантійну, оскільки забезпечують дотримання принципів кримінального процесу, зокрема законності, змагальності, поваги до прав і свобод людини.

Зроблено висновок, що недотримання встановлених вимог до форми, змісту та порядку складання протоколів слідчих (розшукових) дій негативно впливає на їх доказове значення та може зумовлювати визнання відповідної інформації недопустимою. Обґрунтовано необхідність підвищення уваги до якості процесуального оформлення протоколів як важливого чинника забезпечення ефективності та справедливості кримінального провадження.

Ключові слова: протокол, доказ, фіксація, допустимість, законність, форма, зміст, гарантії, оцінка, процедура.

Постановка проблеми

Ефективність кримінального провадження значною мірою залежить від якості процесуального оформлення результатів слідчих (розшукових) дій, ключовим елементом якого є протоколи. Саме вони забезпечують письмову фіксацію перебігу та результатів процесуальної діяльності органів досудового розслідування й виступають одним із базових джерел доказів. Водночас у правозастосовній практиці протоколи слідчих (розшукових) дій нерідко сприймаються формально, як технічні документи, що призводить до порушення вимог щодо їх змісту, структури та порядку складання.

Актуальність проблеми посилюється тим, що недотримання кримінального процесуального законодавства під час складання протоколів тягне за собою визнання відповідних доказів недопустимими, що, у свою чергу, негативно впливає на досягнення завдань кримінального провадження, ефективність досудового розслідування та реалізацію принципу справедливого судового розгляду. Особливої ваги це набуває

в умовах зростання стандартів доказування та посилення судового контролю за дотриманням процесуальних гарантій прав і свобод людини. З огляду на зазначене, існує об'єктивна потреба в науковому осмисленні поняття та правової природи протоколів слідчих (розшукових) дій, з'ясуванні їх місця в системі процесуальних документів і доказів, а також у виробленні чітких теоретичних і практичних орієнтирів щодо їх належного оформлення та використання з метою забезпечення законності, обґрунтованості й справедливості кримінального провадження.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми

Проблематика протоколів слідчих (розшукових) дій, їх поняття, змісту та правової природи неодноразово ставала предметом наукових досліджень у межах кримінального процесуального права та криміналістики. Загальні питання процесуальної форми, доказування та документування слідчих (розшукових) дій розглядаються у працях таких учених, як Ю. М. Грошевий, В. Т. Маляренко, О. М. Капліна, В. І. Тертишник, М. Є. Шумило, І. В. Гловюк, О. В. Баулін, С. М. Смоков, В. Я. Тацій та інші. Водночас результати проведеного аналізу свідчать, що попри значний науковий доробок, у вітчизняній доктрині відсутній єдиний підхід до визначення правової природи протоколів слідчих (розшукових) дій, їх співвідношення з іншими процесуальними актами та ролі як самостійного джерела доказів. Більшість досліджень зосереджуються на загальних вимогах до протоколювання або розглядають протокол лише як технічний засіб фіксації інформації, залишаючи поза увагою його комплексне значення як процесуальної гарантії законності досудового розслідування. Це зумовлює необхідність подальшого спеціального наукового опрацювання зазначеної проблематики з метою формування цілісного теоретичного підходу та вироблення практичних рекомендацій для правозастосовної діяльності.

Виклад основного матеріалу

Із прийняттям в 2012 році Кримінального процесуального кодексу України (КПК), вперше за багато років було вирішено дискусійне питання шляхом надання поняттю «слідчі дії» певного смислового значення, свідченням чого стало упровадження в Кодекс окремої Глави 20, яка отримала назву «Слідчі (розшукові) дії» [7]. Згідно з ст. 223 КПК України – це дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Вони проводяться лише після внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) (ч. 2 ст. 214 КПК України) і здійснення досудового розслідування, крім передбачених випадків, до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом. У невідкладних випадках до внесення відомостей до ЄРДР може бути проведений огляд місця події (відомості вносяться невідкладно після завершення огляду) (ч. 3 ст. 214 КПК України) [7].

Нормативно-правове регулювання, встановлене ст. 104 КПК України, передбачає обов'язок слідчого дотримуватися певної процедури під час фіксації результатів слідчих (розшукових) дій, що гарантує прозорість і підзвітність їх виконання [7]. Важливим аспектом цієї статті є також вимога до детального і точного опису всіх обставин, що були встановлені під час слідчої дії, а також обов'язкове засвідчення протоколу підписами слідчого, учасників процесу та інших залучених осіб. Ця норма забезпечує законність під час збирання доказів і запобігає можливим порушенням прав підозрюваних, потерпілих та інших учасників кримінального провадження.

Взагалі, нині ст. 104 КПК України є основоположною для нормативно-правового регулювання процесу документування слідчих (розшукових) дій. Вона забезпечує чіткий порядок фіксації результатів роботи органів досудового розслідування, сприяє збереженню об'єктивності та надійності доказів, а також захищає права учасників кримінального провадження [7].

Однак важливо розуміти, що ця стаття лише окреслює загальні рамки оформлення протоколів, тоді як для різних видів слідчих (розшукових) дій існують додаткові вимоги, які встановлюються іншими нормами КПК України, наприклад, залежно від характеру слідчої (розшукової) дії. Наприклад, ч. 5 ст. 236 КПК України регламентує, що результати особистого обшуку особи, яка перебуває в житлі чи іншому володінні, мають бути зафіксовані у відповідному протоколі. Такий протокол повинен містити не лише загальні дані, передбачені ст. 104 КПК України, а й конкретну інформацію про місце проведення обшуку, опис знайдених предметів, їхній стан, кількість, характеристики, а також інші особливості, що стосуються цієї ситуації [7]. Також одним із прикладів таких норм є вимоги щодо залучення понятих під час огляду житла чи іншого володіння особи, закріплені в ст. 237 КПК України. Поняті залучаються для забезпечення об'єктивності та законності дій слідчого, а їх присутність та показання мають бути зафіксовані у відповідному протоколі. У документі необхідно зазначити дані понятих, а також підтвердження їхньої участі під час слідчої (розшукової) дії [7].

Подібні спеціальні вимоги встановлені й для інших слідчих (розшукових) дій, а саме: 1) протокол допиту має включати детальний виклад показань, питання та відповіді, а також відомості про застосування технічних засобів фіксації; 2) протокол огляду місця події повинен містити детальний опис обстановки, виявлених слідів та предметів, що мають значення для досудового розслідування; 3) протокол слідчого експерименту має фіксувати умови проведення, порядок дій та отримані результати [7].

Отже, ст. 104 КПК України забезпечує єдині стандарти, але водночас залишає місце для застосування додаткових вимог, які конкретизуються для певних видів слідчих (розшукових) дій. Це дозволяє слідчим (детективам) ефективно фіксувати результати досудових розслідувань з урахуванням особливостей конкретної ситуації та забезпечує належність протоколів, як доказів. Майже для кожної слідчої (розшукової) дії законодавство передбачає певні особливості оформлення протоколів, що підкреслює важливість гнучкого підходу до процесу документування для дотримання вимог кримінального процесуального закону [8]. Зазначені положення в комплексі забезпечують прозорість, достовірність та законність процесу документування слідчих (розшукових) дій. Правильне застосування відповідних норм гарантує захист прав учасників процесу та підвищує якість доказової бази.

У цьому аспекті, акцентуємо увага на тому, що з метою дослідження відображення обставин вчинення кримінального правопорушення у матеріалах кримінального провадження в науці застосовується два терміни – закріплення доказів і фіксація доказів. Проте не завжди в них вкладається однаковий зміст. Процесуалісти частіше оперують термінами «процесуальне закріплення», «процесуальне оформлення» результатів слідчої (розшукової) дії, розуміючи під цим посвідчення і документування зібраної інформації. Криміналісти, як правило, використовують термін «фіксація», відносячи його до таких об'єктів, як сліди, результати огляду місця події, речові докази тощо, маючи на увазі в основному матеріальне закріплення ознак вказаних об'єктів. Серед цілого ряду окремих криміналістичних теорій вчення про фіксацію доказової інформації займає одне з найважливіших місць як за своєю практичною значимістю, так і за актуальністю. Це пояснюється тим, що проблематика фіксації доказової інформації – невід'ємна частина комплексу проблем, пов'язаних з вивченням і використанням закономірностей пошуку і виявлення доказової інформації. Її актуальність і важливість пояснюється тим значенням, як кримінально-процесуальним, так і криміналістичним, яке має фіксація доказової інформації в процесі доказування, тією роллю, що значення фіксації доказової інформації відіграє як стимул розвитку, удосконалення засобів і методів у криміналістичній науці. У той же час формування даної окремої криміналістичної теорії не можна вважати завершеним, оскільки нові засоби фіксації, що з'явилися в останній час, змушують переглянути ряд процесуальних положень, технічних і тактичних рекомендацій щодо здійснення процесів фіксації [2, с. 13].

Враховуючи вищевикладене під протоколом слідчої (розшукової) дії пропонуємо розуміти – процесуальний документ письмової форми, складений уповноваженою службовою особою в порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством, з метою офіційного, повного та об'єктивного фіксування ходу, змісту, учасників, обставин і результатів проведення конкретної слідчої (розшукової) дії, який виступає джерелом доказів і підлягає дослідженню та оцінці в кримінальному провадженні.

Відповідно до сформованого визначення, у світлі ст. 104 КПК України, а також й інших доктринальних підходів щодо протоколів слідчих (розшукових) дій, доцільно виокремити й низку ключових ознак, що дозволили розробити його основне визначення. Зокрема, протокол має бути:

1. Письмовим – фіксується у встановленій законом формі.

Насамперед, зазначимо, що протокол слідчої (розшукової) дії є письмовим документом, який фіксує хід і результати відповідної дії. Це визначено в ст. 104 КПК України, яка встановлює вимоги до форми та змісту протоколу. Згідно з цією статтею протокол складається з: 1) вступної частини, яка повинна містити відомості про: місце, час проведення та назву процесуальної дії; особу, яка проводить процесуальну дію (прізвище, ім'я, по батькові, посада); всіх осіб, які присутні під час проведення процесуальної дії (прізвища, імена, по батькові, дати народження, місця проживання); інформацію про те, що особи, які беруть участь у процесуальній дії, заздалегідь повідомлені про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, умови та порядок їх використання; 2) описової частини, яка повинна містити відомості про: послідовність дій; отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження, в тому числі виявлені та/або надані речі і документи; 3) заключної частини, яка повинна містити відомості про: вилучені речі і документи та спосіб їх ідентифікації; виготовлені дублікати документів, а також копії інформації, у тому числі комп'ютерних даних, та спосіб їх ідентифікації; спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу; зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії [7].

2. Офіційним – складеним уповноваженою особою в межах повноважень.

Відповідно до положень КПК України, протоколи слідчих (розшукових) дій мають право складати:

1) слідчий – посадова особа органу досудового розслідування, яка відповідно до ст. 40 КПК України уповноважена здійснювати досудове розслідування та фіксувати його хід у формі відповідних протоколів [7];

2) прокурор, який відповідно до ст. 36 КПК України здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, має право самостійно проводити окремі слідчі (розшукові) дії та складати протоколи таких дій [9];

3) дізнавач, як це передбачено у ст. 39-1 КПК України, має право проводити досудове розслідування у формі дізнання та фіксувати хід відповідних дій у протоколах, що мають доказове значення у кримінальному провадженні [12].

3. Детальним – містити відомості про місце, час і учасників дії, її перебіг та результати, а також додатки (схеми, фототаблиці, відеозаписи, інші додаткові матеріали, що конкретизують перебіг дії).

Згідно з положеннями КПК України, протокол повинен бути складений у письмовій формі, містити відомості про місце, час, учасників слідчої (розшукової) дії, її перебіг та результати. Крім того, протокол має бути підписаний усіма особами, які брали участь у цій дії, що забезпечує його достовірність та юридичну силу. Перед підписанням протоколу учасникам процесуальної дії надається можливість ознайомитися із текстом протоколу. Зауваження і доповнення зазначаються у протоколі перед підписами. Протокол підписують усі учасники, які брали участь у проведенні процесуальної дії. Якщо особа через фізичні вади або з інших причин не може особисто підписати протокол, то ознайомлення такої особи з протоколом здійснюється у присутності її захисника (законного

представника), який своїм підписом засвідчує зміст протоколу та факт неможливості його підписання особою. Якщо особа, яка брала участь у проведенні процесуальної дії, відмовилася підписати протокол, про це зазначається в протоколі. Такій особі надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу.

У випадку фіксування процесуальної дії під час досудового розслідування за допомогою технічних засобів про це зазначається у протоколі. Якщо за допомогою технічних засобів фіксується допит, текст показань може не вноситися до відповідного протоколу за умови, що жоден з учасників процесуальної дії не наполягає на цьому. У такому разі у протоколі зазначається, що показання зафіксовані на носії інформації, який додається до нього. Запис, здійснений за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів під час проведення слідчим, прокурором обшуку, є невід'ємним додатком до протоколу. Дії та обставини проведення обшуку, не зафіксовані у записі, не можуть бути внесені до протоколу обшуку та використані як доказ у кримінальному провадженні [7]. Водночас, у цій частині статті не вказно про дізнавача як уповноважену особу на проведення слідчих (розшукових) дій. У зв'язку з чим, необхідно внести зміни та виправити законодавчу прогалину.

4. Заснований на об'єктивності – повинен містити неупереджене, точне й вичерпне відображення дій та обставин, що мали місце, без суб'єктивних оцінок з боку слідчого чи прокурора. Це означає, що протокол повинен фіксувати фактичні дані, отримані під час проведення слідчої (розшукової) дії, без домислів, припущень або особистих висновків уповноваженої особи. Такий підхід забезпечує достовірність і надійність протоколу як джерела доказів у кримінальному провадженні. Згідно з науково-практичним коментарем до ст. 104 КПК України, протокол процесуальної дії є письмовим актом, у якому слідчий або прокурор зазначає послідовність дій та отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для кримінального провадження, у тому числі виявлені або надані речі та документи. Це підкреслює необхідність об'єктивного та точного фіксування всіх обставин без суб'єктивних оцінок [13; 6, с. 120–125; 9, с. 327–331].

5. Процесуально значущий – має доказове значення у кримінальному провадженні й підлягає оцінці відповідно до ст. 94 КПК України. Згідно з тлумаченням, наведеним у Науково-практичному коментарі до КПК України, протоколи слідчих (розшукових) дій набувають доказового значення лише за умови дотримання вимог до форми та змісту, встановлених законом. У коментарі особливо наголошується, що така документація повинна містити повні й достовірні відомості, оформлені згідно зі ст. 104 КПК України, і лише тоді вона має процесуальну силу. Протокол не лише фіксує факт проведення слідчої дії, а й є самостійним джерелом доказів, що може бути безпосередньо використаний у процесі доведення [9, с. 330]. Також підкреслюється, що в протоколі мають бути відображені не лише події та дії, але й дотримання процесуального порядку їх виконання, зокрема, присутність понятих, прав учасників, права на захист тощо.

6. Уніфікований – оформлюється за типовою процесуальною формою (у тому числі згідно з інструкціями та методичними рекомендаціями Міністерства внутрішніх справ України та Офісу Генерального прокурора тощо). Зазначене уніфіковане оформлення забезпечує цілісність та стандартизованість фіксації слідчих (розшукових) дій, що гарантує дотримання прав учасників кримінального провадження. Зокрема, Інструкція з організації досудового розслідування в органах Національної поліції України, затверджена наказом МВС України № 575 від 07 липня 2017 р., встановлює єдині підходи до оформлення процесуальних документів, у тому числі протоколів, та вимагає дотримання чіткої структури: зазначення обов'язкових реквізитів, послідовності викладу обставин, узгодженості між описом дій і зафіксованими результатами [10].

7. Невідкладний за часом оформлення – складається безпосередньо після проведення дії або, за виняткових обставин, у найкоротший можливий термін (п. 2 ч. 3 ст. 104 КПК України).

Дослідники також підкреслюють, що негайне документування має не лише формально-процесуальне, а й практичне значення: воно гарантує фіксацію емоційного та поведінкового стану учасників процесу, точний опис виявлених об'єктів, реакцій, коментарів тощо. Це особливо важливо для дій із високим ступенем динаміки, як-от обшук, слідчий експеримент або пред'явлення для впізнання [5, с. 147].

8. Не підлягає редагуванню – після підписання не може змінюватися без відповідної процедури (внесення виправлень із зазначенням причин). Будь-яке виправлення чи уточнення можливе виключно з дотриманням спеціальної процедури: у протоколі слідчої (розшукової) дії мають бути чітко зазначені підстави, зміст змін і особа, яка їх внесла, а також час і дата їх внесення.

Такий підхід випливає із принципів процесуальної достовірності та захисту від фальсифікації доказів. Адже протокол є первинним джерелом фіксації фактичних обставин, і його зміст прямо впливає на оцінку доказів під час судового розгляду. Як зазначає Г. П. Ярова, недопустимість редагування вже підписаних процесуальних документів є гарантією збереження достовірності та неупередженості інформації, зафіксованої у ході слідчої дії [15, с. 224].

9. Невід'ємний від кримінального провадження – має бути долучений до інших матеріалів й зберігатися в установленому порядку, що унеможливлює його втрату чи фальсифікацію. Як зазначає І. Л. Беспалько, процесуальні джерела доказів, зокрема протоколи, повинні бути належним чином оформлені та збережені в матеріалах кримінального провадження, оскільки їх відсутність або неналежне оформлення може призвести до втрати доказового значення та порушення прав учасників процесу [1]. А. Г. Шиян підкреслює, що належне оформлення та збереження процесуальних документів, таких як протоколи, є запорукою дотримання принципів законності та об'єктивності у кримінальному провадженні [14].

10. Підлягає процесуальному контролю – прокурор перевіряє законність складання протоколу як частини процесуального нагляду та контролю [7].

Відповідно до ч. 2 ст. 36 КПК України, прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва. Це включає перевірку законності складання процесуальних документів, зокрема протоколів слідчих (розшукових) дій. Прокурор має право давати обов'язкові для виконання вказівки слідчому, дізнавачу, а також самостійно проводити слідчі (розшукові) дії або брати участь у їх проведенні. Це забезпечує ефективний контроль за дотриманням законності та прав учасників кримінального провадження. Згідно з п. 3, 4 ч. 2 ст. 36 КПК України, прокурор уповноважений доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування, а також доручати слідчому, органу досудового розслідування, відповідним оперативним підрозділам проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. Таким чином, прокурор здійснює процесуальний контроль за законністю складання протоколів як частину процесуального нагляду та контролю [3; 7; 11].

Наведені вище ознаки є загальними та стосуються будь-якого протоколу слідчої (розшукової) дії. Однак з огляду на правову природу та особливості кожної такої дії, зміст, умови складання та функціональне призначення, ці документи можуть бути класифіковані за різними критеріями, що дозволяє комплексно оцінювати їх доказове значення.

Сьогодні, у кримінальному процесі України спостерігається тенденція до впровадження електронного документообігу, що зумовлює необхідність адаптації традиційних паперових протоколів слідчих (розшукових) дій до нових технологічних реалій. Зазначимо, що нині, електронно-цифрові або електронні (цифрові) докази переважно визначають як інформацію, що зберігається або передається в електронній (цифровій) формі, отримана в передбаченому КПК України порядку (М.В. Гуцалюк, В.Д. Гавловський, В.Г. Хахановський та ін.) [4, с. 54]. Проте, перехід до змішаного (паперового та електронно-

го) провадження супроводжується низкою проблемних питань, які потребують окремого аналізу.

Згідно з ст. 106-1 КПК України інформаційно-комунікаційна система досудового розслідування – це система, яка забезпечує створення, збирання, зберігання, пошук, оброблення і передачу матеріалів та інформації (відомостей) у кримінальному провадженні. Слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя, суд, а також захисник (за його згодою) використовують, а інші учасники кримінального провадження можуть використовувати інформаційно-комунікаційну систему досудового розслідування під час реалізації своїх повноважень, прав та інтересів, передбачених цим Кодексом, за умов та в порядку, що визначені положенням про таку систему. Матеріали досудового розслідування, що містяться в інформаційно-комунікаційній системі досудового розслідування, передаються, їх копії чи примірники надаються в електронній формі, а за рішенням слідчого, дізнавача, прокурора, слідчого судді, суду, які їх передають чи надають, – у паперовій формі. Документи, підписані, погоджені в інформаційно-комунікаційній системі досудового розслідування з використанням кваліфікованого електронного підпису, їх примірники в електронній та паперовій формах визнаються оригіналами документів [7].

Однак, КПК України не містить чітких положень щодо оформлення, зберігання та використання електронних протоколів слідчих (розшукових) дій. Це створює правову невизначеність та ускладнює процес впровадження електронного документообігу в кримінальному провадженні.

Висновки

У результаті аналізу поняття та правової природи протоколів слідчих (розшукових) дій встановлено, що ці документи є процесуальною формою фіксації доказової інформації, отриманої у межах кримінального провадження. Протокол виступає самостійним джерелом доказів, за умови його складення відповідно до вимог, передбачених КПК України. Його правова природа поєднує в собі елементи процесуального акту та офіційного документа, що підтверджує факт проведення конкретної слідчої (розшукової), або процесуальної дії, її зміст, учасників й результати. Особливості правової природи протоколів, як джерел доказів визначаються також тим, що саме він забезпечує правомірність зібраних доказів та створює належне процесуальне підґрунтя для подальших дій органів досудового розслідування й судового розгляду. В такий спосіб протокол слідчої (розшукової) дії є не лише формальним засобом фіксації, а й важливою гарантією дотримання прав та свобод учасників кримінального провадження, що зумовлює необхідність чіткого дотримання вимог щодо його змісту, форми та порядку складання.

Література

1. Беспалько І. Л. Процесуальні джерела доказів у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 2. С. 51–56.

2. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Скільська Л. Д. Документування результатів слідчої дії: методи фіксації доказової інформації: монограф. за ред. П. Д. Біленчука. Київ: ННІПСК КНУВС, 2009. 96 с.

3. Бурлака Я. А. Прокурорський нагляд за додержанням слідчим законів під час проведення досудового розслідування. *Наше право*, № 4, 2020. С. 92–98.

4. Використання електронних (цифрових) доказів у кримінальних провадженнях: метод. реком. / М. В. Гуцалюк, В. Д. Гавловський, В. Г. Хахановський та ін.; за заг. ред. О.В. Корнейка. Вид. 2-ге, доп. Київ : Вид-во Нац. акад. внутр. справ, 2020. 104 с.

5. Глинська І. В. Проблеми доказового значення процесуальних документів у кримінальному провадженні. *Вісник прокуратури*. 2020. № 7. С. 145–149.

6. Кобилянський О. В. Теоретико-правові основи оформлення результатів досудового розслідування. Харків, 2020. 264 с.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

8. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.

9. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1352 с.

10. Про затвердження Інструкції з організації досудового розслідування в органах Національної поліції України: Наказ МВС України від 07 лип. 2017 р. № 575. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text

11. Прокурорський нагляд за досудовим розслідуванням. URL: https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/prokurorskyj-naglyad-za-dosudovym-rozsliduvannyam

12. Тіщенко І. Л. Інститут дізнання в Україні: теоретико-правове дослідження. Харків: Право, 2020. 396 с.

13. Шевчук О. І. Протокол як джерело доказів у кримінальному провадженні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2020. № 2. С. 103–108.

14. Шиян А. Г. Процесуальні джерела доказів у кримінальному провадженні: новели кримінального процесуального законодавства України. *Актуальні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування*: матеріали наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 29 трав. 2020 р.). Дніпро: ДДУВС, 2020. С. 163–166.

15. Ярова Г. П. Кримінальний процес України: навч. посіб. Харків: Право, 2021. 320 с.

THE CONCEPT AND LEGAL NATURE OF PROTOCOLS OF INVESTIGATIVE (DETECTIVE) ACTIONS

The article is devoted to a comprehensive analysis of the concept and legal nature of protocols of investigative (detective) actions in criminal proceedings in Ukraine. Based on the generalization of the provisions of criminal procedural legislation, scientific approaches and law enforcement practice, the author's definition of protocols of investigative (detective) actions is formulated as procedural documents in written form, drawn up by an authorized official in accordance with the procedure established by law for the purpose of complete, objective and official recording of the course, content, participants, circumstances and results of the relevant procedural actions. It is substantiated that such protocols act as an independent source of evidence and are subject to investigation and evaluation within the framework of criminal proceedings.

It is proved that the legal nature of the protocols of investigative (search) actions is characterized by a combination of several interrelated aspects, namely: they are simultaneously a means of proof, a procedural act and an official document confirming the legality and validity of the activities of the pre-trial investigation bodies. It is emphasized that the protocols perform not only an information-recording function, but also a guarantee function, since they ensure compliance with the principles of the criminal process, in particular legality, adversarial nature, respect for human rights and freedoms.

It is concluded that failure to comply with the established requirements for the form, content and procedure for compiling protocols of investigative (search) actions negatively affects their evidentiary value and may lead to the recognition of the relevant information as inadmissible. The need to increase attention to the quality of the procedural design of protocols as an important factor in ensuring the efficiency and fairness of criminal proceedings is substantiated.

Keywords: protocol, evidence, recording, admissibility, legality, form, content, guarantees, assessment, procedure.